

KNR Adventsboodschap 2017

‘Maak ons instrument van uw vrede’

Zusters en broeders in Christus,

Al sinds 1967 wordt op 1 januari door christenen wereldwijd gebeden voor vrede. Elk jaar publiceert het Vaticaan voor die dag een speciale vredesboodschap. De boodschap voor 2017 van paus Franciscus was gewijd aan ‘geweldloosheid, een stijl van vredespolitiek’. De paus spreekt de hoop uit dat liefde en geweldloosheid onze omgang met elkaar zullen doordringen; niet alleen als individuen, maar ook binnen de samenleving en op het internationale vlak. Hij schrijft: *‘Laten we ons in 2017 contemplatief en actief wijden aan het uitbannen van geweld uit ons hart, in woord en daad. Laten we geweldloze mensen worden en geweldloze gemeenschappen bouwen die zorg dragen voor ons gemeenschappelijk huis.’*

De Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) heeft deze woorden ter harte genomen. Het afgelopen jaar hebben religieuzen in Nederland nagedacht, gebeden en gediscussieerd over geweldloosheid en rechtvaardige vrede. Ze hebben zich de vraag gesteld hoe elk van ons hier en nu een steentje kan bijdragen aan een echte vrede, getekend door rechtvaardigheid.

Vicieuze cirkel doorbreken

Het geweld in de wereld baart ons grote zorgen. Invloedrijke politieke machthebbers laten zich aan waarheid weinig gelegen liggen en bedrijven zonder terughoudendheid machtspolitiek. Massavernietigingswapens kunnen de wereld aan de rand van de afgrond brengen. Terroristisch geweld is niet langer iets in verre landen, aanslagen gebeuren in het hart van Europa.

Er is het ‘harde’ geweld van vuisten, wapens, bombardementen en aanslagen. Er zijn ook subtielere vormen van geweld, die vaak niet minder vernietigend zijn: seksueel geweld, psychische vernedering, sociale uitsluiting, aantasting van het milieu. In het Compendium van de Sociale Leer van de Kerk (2004) wordt geweld een kwaad genoemd, *‘dat onaanvaardbaar is als oplossing van conflicten’*, ja zelfs *‘een leugen omdat het in strijd is met de waarheid van ons geloof, de waarheid van onze menselijkheid. Het geweld vernietigt wat het beweert te verdedigen: de waardigheid, het leven, de vrijheid van menselijke wezens’* (nr. 496).

Religieuzen waken bij de gevangenis voor vluchtelingen op Schiphol. Foto: Gerritjan Huinink

Ontmoeting leidt tot onderling begrip. Foto: MST Mensen in beeld houden

Terwijl de wereld gevangen lijkt te zitten in een vicieuze cirkel van geweld en tegengeweld, kan een vastberaden keuze voor geweldloosheid deze impasse doorbreken. Geweldloosheid betekent: zich actief opstellen tegen geweld en onrechtvaardigheid zonder zelf geweld te gebruiken. Geweldloosheid gaat om het vinden van een derde weg, die noch vechten noch vluchten is, maar het zorgvuldige, vaak moeizame werken aan verzoening en gerechtigheid.

Verkondigers van Gods geweldloze liefde

De eerste christenen stonden op grond van de boodschap van het Evangelie afwijzend tegenover oorlog en bloedvergieten. Toen het christendom ten tijde van keizer Constantijn staatsgodsdienst werd en zich aanpaste aan heersende normen en waarden, trokken vrouwen en mannen zich terug om in afgelegen gebieden nieuwe gemeenschappen op te richten die gebaseerd waren op een radicaal antwoord op de blijde boodschap van Jezus van Nazareth. De revolutionaire kern daarvan is: *'Bemint uw vijanden en bidt voor wie u vervolgen, opdat zij kinderen moogt worden van uw Vader in de hemel, die immers de zon laat opgaan over slechten en*

goeden en het laat regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen' (Mattheüs 5, 44 - 45).

Als religieuzen voelen we een bijzondere opdracht tot geweldloosheid. In onze innerlijke, stille omgang met de God van Jezus van Nazareth, leren we wat liefde is. Ons eigen gemeenschapsleven is een constante oefening in vrede en geweldloze communicatie. Gemeenschap – of dat nu is in een klooster, parochie of buurt - is een leerschool voor het centrale gebod 'Bemin uw naaste als uzelf', hoe anders hij of zij ook mag zijn.

Als het gaat om geweld, laat de geschiedenis van het religieuze leven helaas een dubbelzinnig beeld zien. Er zijn religieuzen die misbruik hebben gemaakt van hun machtspositie. Er zijn ordes en congregaties die geweld hebben gebruikt om hun eigen boodschap te verkondigen in plaats van Gods geweldloze liefde. Maar er zijn vroeger en nu ook talloze, veelal onbekende religieuzen, mannen en vrouwen, die zich ingezet hebben voor een geweldloze dialoog en een rechtvaardige vrede voor iedereen. Sommigen weten ook vandaag nog velen te inspireren.

Terwijl aan het begin van de 13^e eeuw de oproep klonk tot een kruistocht tegen de moslims die het Heilige Land bezet hielden, besloot Franciscus van Assisi een andere weg te bewandelen. Hij was ontzet door het geweld van de kruisvaarders. Hij weigerde mee te gaan in het vijanddenken van zijn tijdgenoten. Hij vertrok wel met de kruisvaarders naar Egypte, maar zocht daar het gesprek met de islamitische sultan al-Kamil. Een buitengewoon moedige stap, die in de ogen van zijn medekruisvaarders complete waanzin moet zijn geweest. De ontmoeting vond plaats en leidde tot een inspirerende uitwisseling, die zowel de sultan als Franciscus diep raakte.

Een hedendaags voorbeeld is pater Frans van der Lugt (1938-2014). Deze Nederlandse jezuïet woonde het grootste gedeelte van zijn leven in Homs (Syrië). Hij besloot in het belegerde centrum van die stad te blijven, ook toen de omsingeling het leven er zo goed als onmogelijk maakte. Hij was tot het einde toe solidair met de mensen - moslims en christenen - waarmee hij vijftig jaar lang het leven had gedeeld. Zijn ideaal was een samenleving waarin mensen naar elkaar zouden luisteren. Uiteindelijk is hij in 2014 dood geschoten, kort voordat de troepen van Assad de stad uiteindelijk innamen.

Zalig die vrede brengen

Werken aan vrede, begrip en verzoening tussen mensen is niet voorbehouden aan bijzondere mensen als Franciscus en Frans van der Lugt. Jezus geeft het als opdracht mee aan allen die Hem willen navolgen. *'Zalig die vrede brengen, want zij zullen kinderen van God genoemd worden'* (Mattheüs 5,9). Als gelovigen weten we dat elk mens een geliefd kind van God is. Elk mens moet worden geëerbiedigd in zijn of haar waardigheid, ongeacht achtergrond, mogelijkheden en beperkingen. Deze eerbied voor de mens is te vinden in alle wereldgodsdiensten, traditionele godsdiensten en humanistische levensbeschouwingen.

Er zijn tal van mogelijkheden waarop religieuze gemeenschappen, parochies en lekenbewegingen evangelische geweldloosheid kunnen integreren in hun praktijk. Het gaat erom dag in dag uit geweldloze waarden te cultiveren, zodat ze deel van onszelf en ons gemeenschappelijk leven worden.

In **liturgie, catechese en vorming** kan geweldloosheid in alle activiteiten doorklinken. Schenk bij de voorbeden regelmatig aandacht aan mensen die op geweldloze wijze werken aan vrede in conflictsituaties.

Ook in ons gebed kunnen we werken aan vrede. Foto: Casella

Bid dat de cyclus van geweld in de wereld wordt doorbroken door in te zetten op dialoog, verzoening en het voorkomen van conflicten. Besteed in vormingsprogramma's aandacht aan geweldloosheid en vredesvraagstukken. Organiseer waar mogelijk in eigen kring trainingen in geweldloze communicatie, conflicthantering en geweldloze weerbaarheid.

In **diakonie en missie** kan geweldloosheid vorm krijgen in allerlei initiatieven op lokaal, landelijk en internationaal niveau. Organiseer op lokaal niveau interreligieuze ontmoetingen om te werken aan groter onderling begrip binnen de samenleving en tegenwicht te bieden aan angst en onderlinge verdeeldheid. Steun organisaties die zich inzetten voor mensenrechten en rechtvaardige sociale, economische en politieke verhoudingen. Neem deel aan campagnes die oproepen tot creatieve en moedige stappen om geweld te voorkomen of verminderen. Spreek je uit tegen de wapenhandel en eis een verbod op nucleaire wapens. Vraag politieke leiders om veel meer dan nu het geval is te investeren in de ontwikkeling van geweldloze methodes van conflictinterventie.

Christelijke vredesorganisaties als PAX en Kerk en Vrede kunnen bij dit alles helpen.

Op internationaal vlak heeft het *Catholic Nonviolence Initiative* een schat aan materiaal ontwikkeld voor geloofsgemeenschappen, in aansluiting op de Vredesboodschap 2017 van paus Franciscus (zie: <https://nonviolencejustpeace.net/>)

De komst van de Heer in ons midden

Jezus gebruikt in zijn parabels vaak het beeld van 'zaaien' (Markus 4, 3-9. 26-34. 30-32). Werken aan een rechtvaardige en vreedzame wereld is een opdracht die onze macht te boven lijkt te gaan. Vaak zien we geen direct succes of resultaat. Maar we mogen erop vertrouwen dat elke daad die wordt gedaan in respect en liefde voor anderen, is als een zaad van vrede die ooit vrucht zal dragen.

Kerstmis en de periode van bezinning die daaraan vooraf gaat, de Advent, doen ons hopen op de komst van de Heer in ons bestaan en in de wereld. Hij geeft aan ieder van ons de mogelijkheid een mens van vrede te zijn. Hij wil dat we ons laten doordringen van de kracht van liefde die Hij geeft. Die liefde stelt ons in staat om instrumenten van vrede te zijn en, om – in de woorden van het beroemde gebed dat wordt toegeschreven aan Franciscus van Assisi - 'eenheid te brengen waar mensen verdeeld zijn, licht te brengen waar het duister is en vreugde waar mensen bedroefd zijn.'

's-Hertogenbosch, november 2017

Het bestuur van de Konferentie Nederlandse Religieuzen

De KNR heeft voor de Adventstijd vier vieringen gemaakt die aansluiten bij het thema van deze boodschap 'Maak ons instrument van uw vrede'.

Deze zijn te downloaden via www.knr.nl of digitaal te bestellen via communicatie@knr.nl